

Nr 431.

Av herr **Hermansson, Albert, m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till fångvården m. m.*

När det gäller att återinpassa en till ungdomsfängelse dömd person, en elev vid ungdomsanstalt inom fångvården, i det normala samhällslivet, är det ofta lämpligt att låta den formliga provutskrivningen av eleven föregås av en tids permission, varunder arbete anskaffas och påbörjas samt bostad och tillsyn ordnas. En sådan anordning får sin särskilda betydelse, när elevens pålitlighet och mognad behöver prövas under friare förhållanden eller när behovet av speciell yrkesutbildning icke kan tillgodoses på ungdomsanstalt. Fångvårdsstyrelsen har i samråd med ungdomsfängelsenämnden i stor utsträckning tillämpat ett dylikt permissionsförfarande, och resultaten ha varit mycket goda.

Bäst är givetvis, att eleven omedelbart placeras i ett lämpligt enskilt hem, antingen hos anhöriga eller andra. Ett sådant hem står dock mången gång icke till buds. I dessa fall utgör en vistelse på ett inackorderingshem för ungdom en ersättning. Blott ett enda inackorderingshem i landet har emellertid varit villigt mottaga ungdomsanstalts elever i någon nämnvärd utsträckning, nämligen Skyddsvärnets i Stockholm hem för ynglingar Björka i Hässelby villastad. Sedan början av år 1948 ha åtskilliga elever med gynnsam prognos under sista delen av anstaltstiden kunnat permitteras med skyldighet att bo på Björkahemmet samt att beträffande sysselsättning och användande av fritid följa anvisningar av hemnets föreståndare. Flertalet av dessa elever ha placerats i hantverk eller industri men ha bott på hemmet till provutskrivningen, som i regel skett två eller tre månader efter elevens överförande till hemmet. Under år 1949 ha sammanlagt 19 sådana elever vistats på Björka, envar i medeltal 58 dagar. Bidrag till inackorderingen har enligt Kungl. Maj:ts medgivande, senast i regleringsbrevet för budgetåret 1949/50, utgått av anslaget till ersättning för vård av fångar på anstalter, som ej tillhöra fångvården m. m., med ett belopp av tre kronor om dagen för elev. Denna betalning har givetvis icke på långt när täckt Skyddsvärnets självkostnader, och Skyddsvärnet har förklarat sig icke kunna i fortsättningen åtnöjas med en så låg ersättning.

Omvårdnaden av de elever vid ungdomsanstalt, som vistats på Björka, har enligt iakttagelser av fångvårdsstyrelsen och ungdomsfängelsenämnden varit mycket god. Arbetsdriften vid hemmet, som omfattar snickeri och trädgårdsskötsel, står under förfaren ledning och är fullt tillräcklig för ett övergångshem av denna typ, där i regel omkring hälften av de intagna arbeta

hos arbetsgivare utom hemmet. Personalen vid hemmet — för närvarande en deltidsanställd men på hemmet boende föreståndare (assistent vid Skyddsvärnet), en husmoder, en arbetsledare i snickeri och en arbetsledare i trädgårdsskötsel — borde dock helst kompletteras med en kurator, som även kunde tjänstgöra såsom avlösare för föreståndaren, och därjämte med en rådgivande psykiater.

Behovet av platser för ungdomsanstaltselever på inackorderingshem beräknas av fångvårdsstyrelsen till minst 20. Detta behov är långt ifrån fyllt genom att fångvården fått disponera ett begränsat antal platser på Björka, som på en gång kan mottaga högst 12 interner. De ungdomsanstaltselever, som intagits där, ha haft sin hemort i Stockholm med omnejd eller ha av andra skäl ansetts böra arbetsplaceras inom detta område. På Björka har Skyddsvärnet omhändertagit även personer, som varit föremål för andra former av kriminalvård än ungdomsfängelse, särskilt villkorligt dömda. Att klientelet varit sammansatt av olika kategorier med växlande villkor för omhändertagandet har icke visat sig lyckligt.

För att om möjligt få Björka reserverat för till ungdomsfängelse dömda ynglingar och för att där vinna ökat antal platser för sådana har fångvårdsstyrelsen, efter förhandlingar med styrelsen för Skyddsvärnet i Stockholm, den 14 februari 1950 träffat ett avtal med skyddsvärnsstyrelsen av i huvudsak följande innehåll: Skyddsvärnet förbinder sig att å Björka från och med den 1 april 1950 eller senare tidpunkt till och med den 30 juni 1951 omhändertaga till ungdomsfängelse dömda män, vilka enligt beslut av fångvårdsstyrelsen överlämnas dit. Antalet sålunda omhändertagna får på en gång utgöra högst 10. Person av annan kategori får icke utan fångvårdsstyrelsens medgivande intagas vid hemmet. Personalen skall utgöra minst den ovan angivna, redan anställda jämte kurator och, om möjligt, en rådgivande psykiater. Föreståndaren, kuratorn och psykiatern skola utses efter samråd med fångvårdsstyrelsen. Skyddsvärnet skall svara för alla kostnader för hemmets drift och de intagnas underhåll samt såsom arbetspremie till vid hemmet arbetande intagen utbetala lägst 2 kronor om dagen. För sitt åtagande äger Skyddsvärnet uppbära en ersättning — beräknad efter en vårdkostnad av 12 kronor per intagen och dag samt en beläggning av 10 intagna — å 120 kronor om dagen. Det sålunda slutna avtalet har emellertid måst göras beroende av Kungl. Maj:ts godkännande.

I underdånig skrivelse den 14 februari 1950 har fångvårdsstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte, med godkännande av avtalet och med fastställande av dag för avtalets ikraftträdande, anvisa — eventuellt av riksdagen utverka — medel till den enligt avtalet utfästa ersättningen. Ehuru Skyddsvärnet sedermera under hand erbjudit sig att sänka den begärda dagersättningen per elev till 10 kronor, har medel för ändamålet icke äskats i den nu föreliggande propositionen till riksdagen (nr 131) angående vissa anslag till fångvården m. m., och enligt vad vi inhämtat, har Kungl. Maj:t

ej heller funnit sig kunna anvisa behövliga medel av till Kungl. Maj:ts förfogande redan stående anslag.

För en allsidig utbyggnad av vården av till ungdomsfängelse dömda är det nödvändigt, att fångvården stadigvarande får tillgång till ett ganska stort antal platser på övergångshem, där ungdomsanstaltselever kunna vistas under permission dels vid behov av speciell yrkesutbildning och dels såsom en förberedelse till utskrivning på prov. Ej minst för de många eleverna från Stockholm och dess förstäder behövas sådana platser. Om icke Björkahemmet med det snaraste mera fast kan knytas till ungdomsfängelseorganisationen, är det fara värt, att fångvården tills vidare måste helt avstå från det utmärkta hjälpmedel vid ungdomselevernas resocialisering, som består i omhändertagande på övergångshem. Vi ha nämligen erfarit, att Skyddsvärnet har planer på att sälja Björka till annat ändamål. Om Björka helt går fångvården ur händerna, möta utomordentliga svårigheter att inom Stor-Stockholm få tillgång till ett hem med Björkas förmånliga läge och stora effektivitet.

Den senast ifrågakomna dagersättningen för en plats på Björkahemmet, 10 kronor, måste anses låg, om man beaktar de särskilda krav, som böra ställas på ett hem av denna art, framför allt att personalen måste vara förhållandevis stor och väl avlönad samt att eleverna i olika avseenden måste ägnas en omsorgsfull vård och tillsyn. I varje fall är en dagersättning av nämnda storlek väsentligt lägre än motsvarande kostnad för en plats på ungdomsanstalt. Skulle fångvården nödgas på annat sätt förvärva ett tiotal öppna vårdplatser, exempelvis genom att inköpa och driva en koloni, är det sannolikt att vårdkostnaden per plats skulle bli högre än på Björka utan att de intagna kunde erbjudas samma ändamålsenliga behandling som där.

Med stöd av det ovan anförda hemställes,

att riksdagen måtte, för att möjliggöra att Björkahemmet helt må kunna användas för inackordering av från ungdomsanstalt permitterade elever, höja det i proposition nr 131 angående vissa anslag till fångvården m. m. under 2. Fångvårdsanstalterna: Omkostnader upptagna anslagsposten till omkostnader för permitterade, frigivna och utskrivna med 36 000 kronor.

Stockholm i april 1950.

Albert Hermansson.

Gunnar Lodenius.

E. A. Lindblom.

Leif Cassel.